

กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงชุด “Meta Selfie ออก ฉุยฉาย”

The Process of Creating the Show

“Meta Selfie Aork Chui Chai”

วณิชชา ภราดรสุธรรม*

บทคัดย่อ

กระบวนการสร้างสรรค์การแสดงชุด “Meta Selfie ออก ฉุยฉาย” เป็นการศึกษาขั้นตอนกระบวนการทำงานด้านการออกแบบลีลาท่าทาง มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาขั้นตอนการทำงานและการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องการถ่ายทอดความคิดในการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางเพื่อการแสดงกระบวนการทำงานในการสร้างสรรค์ลีลาท่าทาง มีขั้นตอนในการทำงานทั้งหมด 7 ขั้นตอน คือ 1. การกำหนดความคิดหลักและขอบเขตเนื้อหา 2. การกำหนดรูปแบบของการแสดง 3. การเลือกสรรดนตรี 4. การสร้างสรรค์ลีลาท่าทาง 5. การคัดเลือกนักแสดงและฝึกซ้อม 6. การออกแบบคัตสรรเครื่องแต่งกาย และ 7. นำเสนอผลงานสร้างสรรค์

คำสำคัญ: กระบวนการสร้างสรรค์, เมตา เซลฟี, ฉุยฉาย

Abstract

This creative production aims to study the making processes of the show “Meta Selfie Aork Chui Chai” and also to develop the conceptual thinking of choreography in dance theatre. There are 7 processes of this show, which are 1. Concept 2. Forms 3. Music 4. Choreography 5. Casting and Rehearsal 6. Costume Design 7. Show presenting

Keywords: Creative Production, Meta Selfie, Chui Chai

บทนำแห่งแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน

การเซลฟี (Selfie) ถือเป็นหนึ่งวิถีทางของการแสดงความเป็นตัวตนของผู้ที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ ผ่าน Social Media โดยเป็นการเล่าตัวตนของตนเองผ่านภาพถ่ายตนเอง Oxford Dictionaries จัดให้การเซลฟี (Selfie) ให้เป็นคำศัพท์แห่งปี 2013 (Word of the Year 2013) หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งถ่ายภาพตนเอง เพื่อนำไปเผยแพร่สู่สาธารณชนผ่านเว็บไซต์เครือข่ายสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ภาพที่ถ่ายตัวเอง โดยใช้ สมาร์ทโฟน (Smartphone) หรือ กล้องคอมพิวเตอร์ (Webcam) และเผยแพร่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (ที่มา : เซลฟี คืออะไร <http://oknation.nationtv.tv/blog/olympus2>) การตอบรับจากสังคมของระบบการสื่อสารตัวตนผ่านการเซลฟีในสื่อสังคมออนไลน์ นั่นคือ การกดชื่นชอบ หรือที่เรียกว่า การกดไลก์ (LIKE) ยอดของการกดชื่นชอบชื่นชม ถือเป็นรางวัล ซึ่งย่อมเป็นที่ปรารถนาของผู้ที่เซลฟี

การสร้างสรรค์ลีลาท่าทางในการแสดงชุด Meta Selfie ออก ฉุยฉาย เกิดขึ้นในงานพิธีเปิดนิทรรศการภาพถายนานาชาติ “Meta Selfie หลากหลายตัวตนคนเซลฟี” วันที่ 4 เมษายน 2560 ณ หอศิลป์วัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร หลักพื้นฐานในการสร้างสรรค์การแสดงในพิธีเปิดจำเป็นต้องสอดรับถ่ายภาพแบบเซลฟี (Selfie) ที่ได้แสดงให้เห็นถึงการ

* อาจารย์ประจำคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม

มีปฏิสัมพันธ์หรือความผูกพันระหว่างบุคคลนั้นกับบุคคลอื่นหรือกลุ่มสังคมต่าง ๆ ที่เขาได้ร่วมสังกัดอยู่ และเผยแพร่สู่สังคมออนไลน์ ในฐานะผู้สร้างสรรค์การแสดง จึงสื่อสารมุมมองดังกล่าวผ่านรูปแบบของการแสดงร่วมสมัย เพื่อนำเสนอถึงความหลากหลายของตัวตนผ่านกิจกรรมการถ่ายภาพแบบเซลฟี่ (Selfie) อีกหนึ่งแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้คือ ผลงานชุด “ฉายเซลฟี่” ซึ่งถือกำเนิดขึ้นโดย อาจารย์ธรรมจักร พรหมพวย อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นผู้ออกแบบท่าเต้น และชุดการแสดง ส่วนคำร้อง และแนวคิด โดยอาจารย์อนันท์ นาคคง หัวหน้าวงดนตรีไทยร่วมสมัย “กอไผ่” บรรเลงและจัดแสดงโดยออกอากาศครั้งแรกทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส (ThaiPBS) ในรายการ ดนตรี กวี ศิลป์ เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2558 ในการนี้ผู้สร้างสรรค์ได้รับความอนุเคราะห์จากอาจารย์ทั้งสองท่านในการนำ “ฉายเซลฟี่” มาพัฒนา และทดลองการนำเสนออีกครั้ง

การแสดงชุด “Meta Selfie ออก ฉาย” ครั้งนี้ ผู้สร้างสรรค์นำ ฉายเซลฟี่ กลับมาเรียบเรียงในส่วนของคนตรีและท่าทางการรำใหม่ รวมไปถึงรูปแบบในการนำเสนอการแสดงแบบใหม่เพื่อสื่อสารกับผู้ชมภายในงานพิธีเปิดงานนิทรรศการภาพถ่ายนานาชาติ Meta Selfie หลากหลายตัวตนคนเซลฟี่ และเป็นการทดลองการแสดงในรูปแบบที่ผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมกับการแสดงแบบสด ที่เปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมและความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อศึกษาขั้นตอนกระบวนการการทำงานในการออกแบบการแสดงชุด “Meta Selfie ออก ฉาย”
- (2) พัฒนาการรู้ด้านการถ่ายทอดความคิดและการสร้างสรรค์ลีลาท่าทาง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- (1) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงทางด้านศิลปะการใช้ลีลาท่าทาง
- (2) เพื่อนำผลของการศึกษามาพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนในรายวิชา ศิลปะการใช้ลีลาท่าทาง

แนวความคิดและทฤษฎีของการสร้างสรรค์

(1) แนวคิดนาฏศิลป์ร่วมสมัย (Contemporary Dance)

นาฏศิลป์ร่วมสมัย (นราพงษ์ จรัสศรี, 2548) เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 19 เนื่องจากกลุ่มคนที่อยู่ในแวดวง การเต้นรำในช่วงเวลานั้น มีความเบื่อหน่ายในกฎระเบียบแบบแผนที่เคร่งครัดของการเคลื่อนไหว ซึ่งได้มีนักเต้นรำชาวอเมริกา 2 คน คือ อิชาดอรา Isadora Duncan และ Loie Fuller นาฏศิลป์ร่วมสมัย ในระยะเริ่มแรกยังไม่ค่อยเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางนัก มักจะได้รับความนิยมและแสดงกันในหมู่ของเหล่าศิลปินที่มีความแตกต่างเหมือนกัน ว่าการเต้นแบบร่วมสมัยนี้เป็น “ปฏิสังขมและเป็นบาป” แต่กลุ่มผู้นิยมและสร้างสรรค์งานกลับมีความเชื่อว่า การเต้นแบบร่วมสมัยนี้ “เป็นการปลดปล่อยและใช้จิตวิญญาณทั้งหมด หล่อหลอมไปกับการเคลื่อนไหว และถ่ายทอกมาเป็นจิตวิญญาณอิสระและรู้สึกได้ถึง การใกล้ชิดพระเจ้า” และภายในระยะเวลาไม่นานนักแสดงแบบร่วมสมัยก็ได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ และได้รับการพัฒนาจนกลายเป็นรูปแบบเฉพาะและเปิดสอนในโรงเรียนเต้นรำต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งแต่ละสถาบันก็จะมีเทคนิคที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น ไม่ซ้ำรูปแบบกัน

เรื่องราวต่าง ๆ ที่นักแสดงต้องการสื่อสารไปสู่กลุ่มผู้ชมนั้น บางอย่างสอดแทรกอยู่ในลีลาการเคลื่อนไหวของนักแสดง บางครั้งสารที่นักแสดงจะสื่อสารให้ผู้ชมรับทราบจากการแสดงนั้นก็ไม่จำเป็นต้องอยู่ในบทสรุปเดียวกัน ในการแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยครั้งหนึ่ง อาจถูกตีความไปได้หลายรูปแบบ แต่การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยที่ตีนั้น ส่วนมากแล้วเนื้อหาและรูปแบบของการแสดงนั้นจะมีลักษณะแห่งความเป็นสากล หยิบยกเรื่องราวที่สามารถพบเห็นได้รอบๆตัว มานำเสนอให้เกิดมุมมองและทัศนคติใหม่ ๆ นำเสนอให้เกิดมุมมองและทัศนคติใหม่ ๆ นำเสนอต่อสังคม เพื่อตีแผ่และสะท้อนแง่คิดแห่งเรื่องราวนั้น ๆ ให้ปรากฏต่อสังคมในช่วงนั้น

องค์ประกอบสำหรับการเต้นนาฏศิลป์ร่วมสมัย

พื้นที่ว่าง	สามารถแบ่งออกได้ดังนี้ ขนาด (เล็ก, ใหญ่) ระดับ (สูง, ปานกลาง, ต่ำ) รูปทรง (โค้ง, ตรง) ทิศทาง (ข้างหน้า, ด้านหลัง, ด้านข้าง, ด้านทะแยงมุม) เส้นทาง (ตรง, โค้ง, วงกลม, ซิกแซก) ความสัมพันธ์ (ใกล้, ไกล)
พลังงาน	สามารถแบ่งออกได้ดังนี้ กำลัง (แข็งแรง, อ่อนแอ) น้ำหนัก (หนัก, เบา) คุณภาพ (เรียบ, คม, แกว่ง) ความคงที่ (เคลื่อนที่, อยู่กับที่)
เวลา	สามารถแบ่งออกได้ดังนี้ ความเร็ว (ช้า, เร็ว, เร่งความเร็วขึ้น, เร่งความเร็วลง) จังหวะ (เวลาตามธรรมชาติ, จังหวะคงที่)

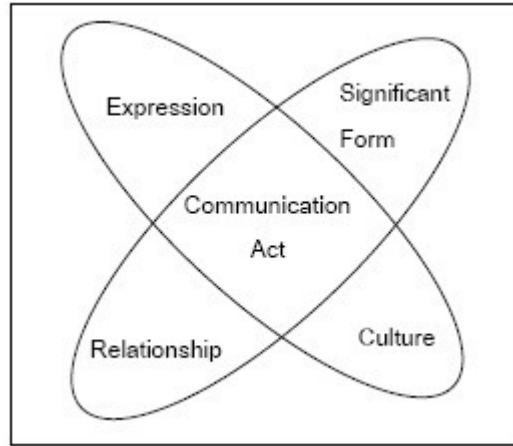
(2) แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเชิงสุนทรียะ

โดยทั่วไปการศึกษาศิลปะในแง่ของการสื่อสารจะเป็นการศึกษาถึงการนำเสนอศิลปะโดยเน้นที่กระบวนการสร้างสรรค์หรือตัวสาร รวมทั้งศึกษารูปแบบของการส่งสาร เพื่อจะนำไปสู่ความเข้าใจถึงผลที่เกิดขึ้นต่อผู้รับสาร นาฏศิลป์จัดว่าเป็นการสื่อสารรูปลักษณ์หนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับแบบจำลอง ความหมายของศิลปะในฐานะการสื่อสาร

สุนทรียนิเทศศาสตร์หรือการสื่อสารเชิงสุนทรียะ (aesthetic communication) ใช้ในความหมายที่เน้นถึงกระบวนการการสื่อสาร มีความหมายกว้างเทียบเท่ากับคำว่า การสื่อสารเชิงจินตคติ กล่าวคือ ครอบคลุมการสื่อสารที่มุ่งเน้นนันทประโยชน์หรือความเพลิดเพลินเจริญใจทั้งปวง ซึ่งรวมถึงการแสดงที่เป็นละครและนาฏศิลป์

ถิรนนท์ อนุวัชศิริวงศ์ (2547) ได้อธิบายแนวคิดสุนทรียนิเทศศาสตร์ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ในความ

หมายของศิลปะในฐานะการสื่อสาร 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การแสดงออก (Expression) รูปแบบที่มีนัยยะสำคัญ (Significant) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร (Relationship) และวัฒนธรรม (Culture) ดังรูปภาพต่อไปนี้

ภาพแบบจำลองแสดงศิลปะในฐานะการสื่อสาร

2.3 แนวคิดการแสดงนฤฉาย

แนวคิดเกี่ยวกับการรำนฤฉาย (ที่มา : ระบุว่า รำฟ้อน ละคร (โครงการสืบทอดนาฏศิลป์ไทยจากศิลปินแห่งชาติหรือผู้เชี่ยวชาญปี พ.ศ. 2550) <http://www.human.nu.ac.th/newculture>) เป็นการแสดงประเภทรำเดี่ยวเพื่ออวดฝีมือของตัวสำคัญในการแสดง โขน หรือละคร ในเรื่องหรือตอนนั้น ๆ เป็นการรำที่แสดงถึงความภาคภูมิใจ เมื่อได้แต่งตัวหรือแปลงกายให้เหมือนกับตัวละครที่ต้องการจะเป็น เช่น รำนฤฉายวันทอง เป็นการแปลงกายจากเปรต มาเป็นนางวันทอง รำนฤฉายยอพระกลืน เป็นการแปลงกายจากพราหมณ์ มาเป็นนางยอพระกลืน เป็นต้น การรำนฤฉายจะพบได้มี 3 ลักษณะ คือ

(1) รำนฤฉายแบบเต็ม คือ รำนฤฉายที่ประกอบด้วยบทร้องเพลงนฤฉาย และบทร้องเพลงแม่ศรีอย่างละ 2 บท หรือมากกว่า

(2) รำนฤฉายแบบตัด คือ รำนฤฉายที่ประกอบด้วยบทร้องเพลงนฤฉาย และบทร้องเพลงแม่ศรีอย่างละ 1 บท เพื่อความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้แสดง

(3) รำนฤฉายพวง รำนฤฉายที่ประกอบด้วยบทร้องเพลงนฤฉาย และบทร้องเพลงแม่ศรี โดยไม่ต้องมีเสียงปี่เป่าเลียนเสียงบทร้อง ได้แก่ รำนฤฉายกิ่งไม้เงินทอง และรำนฤฉายยอพระกลืน ในการแสดงละครดึกดำบรรพ์ เรื่อง มณีพิชัย

กระบวนการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางการแสดงชุด “Meta Selfie ออกฉุยฉาย”

การสร้างสรรค์การแสดงชุด “Meta Selfie ออกฉุยฉาย” นำเสนอในรูปแบบนาฏศิลป์ร่วมสมัย โดยผสมผสานเทคโนโลยีในสังคมการสื่อสารออนไลน์เฟซบุ๊ก (Facebook LIVE) มีขั้นตอนการพัฒนาผลงานสร้างสรรค์ ดังนี้ (1) การกำหนดความคิดหลักและขอบเขตเนื้อหา (2) การกำหนดรูปแบบของการแสดง (3) การเลือกสรรดนตรี (4) การสร้างสรรค์ลีลาท่าทาง (5) การคัดเลือกนักแสดงและฝึกซ้อม (6) การออกแบบคัสดรเครื่องแต่งกาย และ (7) การนำเสนอผลงานสร้างสรรค์

(1) การกำหนดความคิดหลักและขอบเขตเนื้อหา แนวคิดหลักของการแสดงชุด “Metaselfie ออกฉุยฉาย” ผู้สร้างสรรค์แบ่งการแสดงออกเป็น 2 ช่วงใหญ่ ๆ ดังนี้

ช่วงที่ 1 “หลากหลายตัวตน” เป็นการแสดงเนื้อหาผ่านการเดินและการเคลื่อนไหวของนักแสดง โดยกำหนดเนื้อหาในการเล่าเรื่องช่วงที่ 1 คือ ความสนุกสนานของนักท่องเที่ยวที่กำลังท่องเที่ยวในบริบทของสังคมไทยร่วมสมัย เดินทางไปในสถานที่ต่าง ๆ และสัมผัสกับวัฒนธรรมและประเพณีของไทย เช่น การละเล่นสงกรานต์ และสนุกสนานกับการบันทึกความทรงจำผ่านการถ่ายภาพตนเอง (Selfie) ในสถานที่ต่าง ๆ โดยมีนักแสดงแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 หมุ่มมวล (บทบาทของตัวแทนของความเป็นไทย) และกลุ่มที่ 2 บทบาทของนักท่องเที่ยวร่วมสมัย

ช่วงที่ 2 “ออกฉุยฉาย” เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านและผสมผสานวัฒนธรรม ถ่ายทอดเรื่องราวของวัฒนธรรมเซลฟีแบบไทย ผ่านคำร้องและท่วงทำนองเพลงฉุยฉายเซลฟี ช่วงนี้เป็นการแสดงนาฏศิลป์ไทย ผ่านการรำตีบทตามคำร้องเพลง ฉุยฉายเซลฟีแบบตัด และขยายความการแสดงโดยหมุ่มมวล (นักท่องเที่ยวร่วมสมัย) และถ่ายทอดสดผ่านเฟซบุ๊ก (LIVE) เพื่อแสดงให้เห็นมุมมองของภาพที่ผ่านการเซลฟีจริงและการมีส่วนร่วมของผู้ชม ณ ขณะนั้น และผู้ชมที่ชมผ่านสื่อออนไลน์

(2) การกำหนดรูปแบบของการแสดง

หลังจากผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาได้ครบทั้งหมดของการแสดงแล้ว จึงกำหนดรูปแบบที่สอดคล้องกับแนวคิด จึงนำเสนอผ่านศิลปะด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัย เพราะจากองค์ประกอบทางด้านความอิสระ

ของกฎเกณฑ์ทางด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัยนั้น ผู้สร้างสรรค์ผลงานจึงนำเทคนิคต่าง ๆ ทางด้านนาฏศิลป์หลายอย่างมาจัดวางและเรียบเรียงขึ้น ได้แก่

ช่วงที่ 1 “หลากหลายตัวตน” (Meta Selfie) ดึงรูปแบบของการเดินแจ๊ส และการเต้นบ๊อบบี้ ซึ่งแสดงออกถึงความสนุกสนานของนักท่องเที่ยวทั้งไทยและสากล

ช่วงที่ 2 “ออกฉุยฉาย” ดึงรูปแบบนาฏศิลป์ไทย (การรำไทย) การตีบท การเคลื่อนไหวท่าทาง รูปแบบการแสดงแบบตาโบลีวอง (Tableau vivant) หรือนาฏศิลป์จินตภาพ มาอยู่ในการแสดงช่วงที่ 2

เมื่อนำทุกอย่างมาประกอบรวมกันให้สมบูรณ์ จะทำให้เกิดความน่าสนใจ อีกทั้งยังผสมผสานรูปแบบการแพร่ภาพสด (LIVE) ผ่านกล้องโทรศัพท์มือถือ และกล้อง DSLR (Digital Single Lens Reflex) 1 ตัว ไปยังสื่อออนไลน์เฟซบุ๊ก (Facebook LIVE) ซึ่งผู้ชมสามารถมีส่วนร่วมกับการชมแสดงแบบสด และได้เห็นการเซลฟีผ่านสื่อออนไลน์จริงในขณะที่ทำการแสดง เพิ่มอรรถรสในการชมการแสดง การมีส่วนร่วมของผู้ชม ขณะนักแสดงถ่ายภาพเซลฟี และทำให้การสื่อสารเนื้อหาทางด้านภาพของการแสดงเป็นที่น่าสนใจมากยิ่งขึ้น

การแสดงชุด “Meta Selfie ออกฉุยฉาย” มีระยะเวลาการแสดงสดทั้งหมดประมาณ 10 นาที โดยแบ่งเป็น ช่วงที่ 1 “หลากหลายตัวตน” ใช้เวลา 4 นาที และ ช่วงที่ 2 “ออกฉุยฉาย” ใช้เวลา 6 นาทีโดยประมาณ

(3) การเลือกสรรดนตรี

ผู้สร้างสรรค์ เลือกดนตรีในช่วงที่ 1 “หลากหลายตัวตน” ที่ให้จังหวะสนุกสนานและเป็นดนตรีร่วมสมัยนิยมที่ไม่ติดลิขสิทธิ์ในการเผยแพร่ และช่วงที่ 2 “ออกฉุยฉาย” นำเพลงฉุยฉายเซลฟี โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ เพลงฉุยฉายเซลฟี จากอาจารย์อานันท์ นาคคง หัวหน้าวงดนตรีไทยร่วมสมัย “กอไผ่” ผ่านมูลนิธิหลวงประดิษฐ์ไพเราะ และตัดเพลงให้เหมาะสมกับความต้องการและระยะเวลาในการทำการแสดง โดยใช้บทคำร้อง ดังนี้

ฉายฉายเซลฟี (ตัด)

คำร้องโดย อาจารย์อานันท์ นาคคง

ทำนอง เพลงฉายฉาย

ฉายฉายเอ๋ย แสงจำแลงแต่งองค์ เครื่องทรงงามสง่า
สมาร์ตโฟน วิไล ดีไซน์โสภา ได้ใหม่จ่ายมา แนวนวน้ำอิน
เทรน จะเยื้อง จะย่างทางโน้น ทางนี้ เฟซบุ๊ก ไอจี ต้อง
มีคนเห็น แซ่บ สวย เอ๋ย ยิ่งโพสต์ ยิ่งเพลิน เซ็ญชาว
โลกทัศน์ กดโล่กร๊วๆ แชร่ทั่วธรรมา สังคมกัมหน่า
มวลมหาแฟนคลับ มุมโน้น ณ มุมนี้ แหนะ เซลฟีกระ
หน่า เสริมแอ๊ป สวยล้ำ คมข่างามสรรพ

(ตัดจบ)

ผู้สร้างสรรค์นำบทและทำนองเพลงฉายฉายเซลฟี(ตัด)มาเพียงเท่านี้ โดยนำมาต่อท้ายจากช่วงที่ 1 ด้วยความเหมาะสมในเรื่องของเวลาในการแสดง ซึ่งเนื้อหาของคำร้องก็ถือว่าการประยุกต์คำขึ้นเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ของการอดความงามในสังคมสมัยนี้ผ่านการถ่ายภาพที่เรียนว่าเซลฟีได้อย่างมีชั้นเชิงทางไม่ว่าจะเป็น ทางวาทศิลป์ ดุริยางคศิลป์ และนาฏศิลป์ จากนั้นจึงสู่กระบวนการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางในการแสดง

(4) การสร้างสรรค์ลีลาท่าทาง

การสร้างสรรค์ลีลาท่าทางนั้น เป็นการสร้างสรรค์กระบวนการท่าขึ้นใหม่ นอกจากจะต้องคำนึงถึงความหมาย ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำหรับการเต้นอย่างเช่น ระดับของท่า ขนาดของท่า รูปทรงทิศทาง จังหวะ น้ำหนัก พลังในการแสดง ความสมดุลในการแสดง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะสามารถทำให้ผลงานมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น ในการแสดงชุดนี้ ยังต้องอาศัยการทดลองลีลาท่าทางต่าง ๆ เพื่อสื่อสารให้คนดูเห็นการถ่ายภาพแบบเซลฟี (Selfie) นอกจากนี้ผู้สร้างสรรค์ยังออกแบบลีลาท่าทางให้สอดคล้องกับการใช้อุปกรณ์ประกอบการแสดง อาทิ ไม้เซลฟี ปืนฉีดน้ำ ชันเงินแบบไทยเดิม เป็นต้น การแสดงออกผ่านกล้องโทรศัพท์มือถือเพื่อกำหนดทิศทางทางด้านภาพในการออกอากาศสด (LIVE) ซึ่งการแสดงถูกแบ่งออกเป็น 2 ช่วง

ช่วงที่ 1 “หลากหลายตัวตน” ผู้สร้างสรรค์ได้นำเอาการเต้นแจ๊ส ในรูปแบบของไทยผสมสากล มาผสมกัน เป็นกระบวนการท่าขึ้นใหม่ทั้งหมด เพื่อสื่อสารความสนุกสนานและการเล่าเรื่องราวที่เน้นในความร่วมสมัย การใช้ท่าทางที่สื่อถึงการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในการ

ถ่ายภาพแบบเซลฟี (Selfie) และแบ่งกลุ่มนักแสดงออกเป็นสองกลุ่มอย่างชัดเจนตลอดระยะเวลาในการแสดง ช่วงที่ 1 คือ

กลุ่มที่ 1 นักท่องเที่ยวน จำนวนนักแสดง 5 คน แบ่งเป็นชาย 3 คน และหญิง 2 คนที่ใช้รูปแบบการเดินแบบสากลสมัยใหม่ เป็นตัวแทนของนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ที่คล่องแคล่ว ว่องไว

กลุ่มที่ 2 หม่อมวลความเป็นไทย จำนวนนักแสดงหญิงทั้งหมด 4 คน เชื่อมระหว่างความเป็นไทยและความเป็นสากล โดยกำหนดกระบวนการท่าที่คล้ายกัน แต่แตกต่างกันในรายละเอียด เช่น การวางมือ มีการใช้รูปแบบการใช้มือแบบนาฏศิลป์ไทย (จีบ, ตั้งวง) และแบ่งหน้าที่ในการดำเนินเรื่องเป็นในฐานะเจ้าของประเทศไทย หรือ ตัวแทนของความเป็นไทย

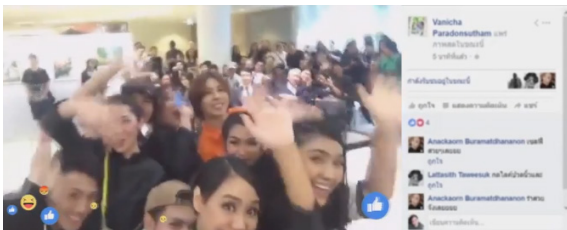
ภาพแสดงการเคลื่อนไหวและการแบ่งกลุ่มนักแสดงออกเป็น 2 กลุ่ม

ช่วงที่ 2 (ออกฉายฉาย) ดึงรูปแบบนาฏศิลป์ไทย การรำไทยมาตรฐาน และการตีบท ท่าทางการรำจากบทเพลงฉายฉายเซลฟี มาเรียบเรียงใหม่ทั้งหมด โดยกำหนดให้นักแสดงหญิง 1 คน ที่อยู่ในกลุ่มของหม่อมวลความเป็นไทย รำตีบท เนื้อเพลงฉายฉายเซลฟี และนักแสดงที่เหลือทั้งหมด เปลี่ยนหน้าที่เป็นหม่อมวลในการเล่าเรื่องแบบการเคลื่อนไหวท่าทาง และมีกรมผสมรูปแบบการแสดงแบบตาโบลีวอง (Tableau vivant) หรือนาฏศิลป์จินตภาพ สลับกัน

ในช่วงการแสดงออกฉายฉายนี้ สร้างความแปลกใหม่เข้ามา คือการใช้เทคโนโลยีในการถ่ายทอดสดผ่านเฟซบุ๊ก (LIVE) เนื่องจากผู้สร้างสรรค์ผลงานต้องการให้เห็นภาพของเทคโนโลยีและการแสดงออกถึงการอดความงามของคนในยุคสมัยนี้อย่างแท้จริงผ่านการเซลฟีจริง ขณะทำการแสดง มิได้เพียงแค่เป็นการทำท่าทางประกอบเท่านั้น อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยสร้าง

ภาพไม่ว่าจะเป็น กล้อง สมาร์ทโฟน นั้นทำให้ผู้ชมยังสามารถมีส่วนร่วมในหลายๆภาพของการแสดง การออกแบบการแสดงให้ผู้ชม ณ ขณะนั้น เป็นผู้ร่วมแสดงด้วย ถือเป็น การทดลองการแสดงในอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งท้าทายความสามารถของทั้งตัวนักแสดงและผู้สร้างสรรค์ผลงานเป็นอย่างมาก

การออกแบบลีลาท่าทางในช่วงออกฉายนี้ ต้องคำนึงถึงหลักใหญ่ๆ 2 ประการ คือ 1. การออกแบบภาพของนักแสดงที่เกิดขึ้น ณ ขณะนั้น และ 2. การออกแบบการลำดับภาพจากการออกอากาศสดโดยกล้อง โทรศัพท์มือถือ สมาร์ทโฟน ผ่านการเซลฟี่ ของนักแสดงที่รัวฉาย

ภาพบน มุมมองจากผู้ชมในขณะที่ทำการแสดง

ภาพล่าง มุมมองการถ่ายทอดสดออนไลน์จากเฟซบุ๊ก (LIVE)

(5) การคัดเลือกนักแสดงและฝึกซ้อม

การคัดเลือกนักแสดง มีนักแสดงทั้งหมด 9 คน แบ่งเป็นนักแสดงหญิง 6 คน และนักแสดงชาย 3 คน คัดเลือกจากจากนักแสดงที่มีความสามารถในการเคลื่อนไหว แล้วนำมาฝึกซ้อมเพิ่มเติม มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องของการท่าทาง

การฝึกซ้อมเริ่มการจากต่อท่าที่เป็นท่าชุดพื้นฐานที่จะใช้ในการแสดง หลังจากนั้นก็เริ่มซ้อมท่าตั้งแต่เริ่มแสดง เพื่อให้ความจำของนักแสดงไปตามระบบของการแสดงตั้งแต่ต้นจนจบ หลักจากได้ท่าทางครบถ้วนในส่วนของการแสดงแล้วนั้น ยังต้องมีการฝึกซ้อมในเรื่องของการทดลองออกอากาศสดผ่านสื่อออนไลน์เฟซบุ๊ก (LIVE)

ซึ่งได้รับความร่วมมือจากอาจารย์ภาควิชาวิทยุโทรทัศน์ ภาพยนตร์ มหาวิทยาลัยสยาม ที่มีความรู้ทางด้านเทคโนโลยีการออกอากาศสดช่วยทดสอบระบบ และผู้สร้างสรรค์ได้ฝึกซ้อมการลำดับภาพที่เกิดขึ้นในการแสดงกับตัวผู้ควบคุมการออกอากาศก่อนเพื่อให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุดและได้ภาพที่สื่อถึงความต้องการของผู้สร้างสรรค์มากที่สุด ถือเป็นขั้นตอนที่มีความจำเป็นอย่างมากในการซ้อมการแสดงสดที่ต้องอาศัยเทคนิคต่างๆเพิ่มมากขึ้นกว่าปกติ

(6) การออกแบบคัตสรรเครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกาย แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ตามลักษณะการวางตัวแสดง ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักท่องเที่ยว ออกแบบให้มีความสมสมัยในยุคปัจจุบันแฟนชั่นการแต่งตัวตามสมัยนิยม

กลุ่มที่ 2 หมู่วลความเป็นไทย ออกแบบเป็นลักษณะไทยประยุกต์ โดยใส่เสื้อแขนกระบอกดำและนุ่งโจงกระเบนสีดำ มีกระเป๋าสะพายเล็ก ๆ ตามสมัยนิยมปัจจุบันเพิ่มลูกเล่นให้เกิดความสนุกสนาน ร่วมสมัย และถือเป็นอุปกรณ์ในการแสดง

(7) นำเสนอผลงานสร้างสรรค์

นำเสนอการแสดงชุด Meta Selfie ออกฉายในวันที่ 4 เมษายน 2560 ณ หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร พิธีเปิดงานนิทรรศการภาพถ่าย “Meta Selfie หลากหลายตัวตนคนเซลฟี่” และผ่านสื่อออนไลน์เฟซบุ๊ก (LIVE) เพจเด็กทีวี ม.สยาม www.facebook.com/dektv.siamU และกลุ่มเครือข่ายนิเทศ

ข้อสรุปในการสร้างสรรค์การแสดงชุด Meta Selfie ออกฉาย

(1) การสร้างสรรค์ลีลาท่าทางในการแสดงชุด Meta Selfie ออกฉาย มีกระบวนการการพัฒนาผลงานทั้งหมด 7 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การกำหนดความคิดหลักและขอบเขตเนื้อหา (2) การกำหนดรูปแบบของการแสดง (3) การเลือกสรรดนตรี (4) การสร้างสรรค์ลีลาท่าทาง (5) การคัดเลือกนักแสดงและฝึกซ้อม (6) การออกแบบคัตสรรเครื่องแต่งกาย และ (7) นำเสนอผลงานสร้างสรรค์

(2) การสร้างลีลาท่าทางควรสร้างสรรค์ให้เหมาะสมกับนักแสดง โดยต้องดูพื้นฐานและความสามารถของนักแสดงเป็นหลักเพื่อให้เกิดความสมดุลของการท่าทาง เพื่อที่นักแสดงจะได้สื่อสารถึงความหมายได้อย่าง

ครบถ้วนสมบูรณ์

(3) การสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้เป็นการทดลองนำการแสดงสด และการถ่ายทอดสดผ่านกล้องโทรศัพท์มือถือเคลื่อนที่ (สมาร์ทโฟน) และกล้อง DSLR (Digital Single Lens Reflex) ทางสื่อออนไลน์เฟซบุ๊ก (LIVE) ในขณะที่ทำการแสดงสด ซึ่งจะเห็นถึงองค์ประกอบร่วมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น นักแสดงเป็นผู้ส่งสารที่ผ่านช่องทางมากกว่า 1 ช่องทาง ณ ขณะนั้น ซึ่งต้องใช้ทักษะในการควบคุมร่างกาย ควบคุมการแสดง ควบคุมภาพที่จะแสดงออกทางสื่อออนไลน์ อีกทั้งยังถือเป็นกระบวนการทดลองทั้งทางระบบเทคโนโลยีที่น่าสนใจ และ พัฒนาทักษะทางด้านความคิด การออกแบบ ที่ต้องสื่อสารผ่านหลาย ๆ ช่องทาง ถือเป็นผลงานที่ได้ หลอมหลวมเอาสื่อต่าง ๆ มากกว่าหนึ่งสื่อขึ้นไป มาสร้างสรรค์ให้เกิดผลงานชิ้นนี้ ซึ่งผู้สร้างสรรค์ยังคงต้องนำองค์ความรู้ ประสบการณ์ไปพัฒนาและต่อยอดในงานทางด้านสื่อสารการแสดงต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการสร้างสรรค์ลีลาท่าทางในการแสดง

(1) การสร้างสรรค์การแสดงในงานลักษณะพิธีเปิดกิจกรรม งานพิธีการ ที่ขาดไม่ได้คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร และบริบทวัฒนธรรม จะเห็นได้ว่า หากงานการแสดงมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสาร โดยมีจุดร่วม หรือ แนวความคิด (Concept) ร่วมกันมาก่อนจะทำให้การสื่อสารในงานออกแบบลีลาท่าทางนี้สามารถเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันได้ง่ายมากขึ้น

(2) การสร้างสรรค์การแสดงชุดนี้ ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงสดแบบการสื่อสารสองทางเท่านั้น ยังต้องแสดงออกผ่านมุกกล้องไปยังสื่อออนไลน์ จึงเป็นข้อเสนอแนะให้ผู้สร้างสรรค์ เห็นความสำคัญในเรื่องของการฝึกซ้อม เพื่อให้เกิดขึ้นผิดพลาดน้อยที่สุด หากมีข้อผิดพลาดผู้ควบคุมดูแลการแสดง รวมไปถึงนักแสดงยังต้องมีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีอีกด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

ชิตพล เป็ลียนศิริ. (2549). *การสร้างสรรคการแสดงของโรงเรียนบางกอกซีดีกับสุนทรียทัศน์ของผู้ชมชมญี่ปุ่นและชาวไทย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์, จิรยุทธ์ สินธุพันธุ์, สุกัญญา สมไพบูลย์, และปริดา อัครจินโทชาติ. (2546). *สุนทรียนิเทศศาสตร์ การศึกษาสื่อสารการแสดงและสื่อจินตคติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นราพงษ์ จรัสศรี. (2548). *ประวัตินาฏศิลป์ตะวันตก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2544). *นาฏศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ออนไลน์

นุชนาฏ ดีเจริญ. (2553). *ระบำ รำ ฟ้อน ละคร (โครงการสืบทอดนาฏศิลป์ไทยจากศิลปินแห่งชาติหรือผู้เชี่ยวชาญ ปี พ.ศ. 2550)*. เข้าถึงได้จาก <http://www.human.nu.ac.th/newculture>